

## СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р *Марина Колева*, Институт за изследване на изкуствата – БАН, член на научно жури, съгласно Заповед на Директора на Института за изследване на изкуствата – БАН № 474 - РД/ 25.07.2024 г.

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по Теория и история на архитектурата (дигитализация и архитектурно наследство), професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, за нуждите на сектор Изобразителни изкуства, обявен в ДВ, бр. 52 от 18.06.2024 г.

1. В обявения конкурс единствен кандидат е гл. ас. д-р арх. **Димитрина Маринова Попова**, ИГ Старо изкуство, сектор Изобразителни изкуства, Институт за изследване на изкуствата – БАН. Основание за участие в конкурса е депозираната справка, че изпълнява минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ.

В конкурса Д. Попова участва с хабилитационен труд: *Архитектурното наследство в заснемания на къщи от XIX век. Анализ и дигитализация на архив "Архитектура" на Института за изследване на изкуствата*, София: Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2024. Участва и с още 20 статии и една глава от книга по приложен списък, всички публикувани след 2015 г.

2. Димитрина Попова придобива магистърска степен по Архитектура в Университета по архитектура, строителство и геодезия през 2000 г. През 2011-2014 г. е редовен докторант в Института за изследване на изкуствата – БАН, с дисертация на тема: Граници на намеса на Римската империя чрез архитектурата в Тракия (защитена през 2014 г.).

От 2015 г. Димитрина Попова е главен асистент в Института за изследване на изкуствата – БАН, ИГ Старо изкуство, сектор Изобразителни изкуства. В периода 2010-2016 г. е хоноруван асистент в Университета по архитектура, строителство и геодезия. А между 2015 и 2024 г. е хоноруван лектор и асистент в Европейския Политехнически университет. Тя води лекции и упражнения по „Архитектура“ и „Опазване на архитектурното наследство“.

Димитрина Попова членува в Камарата на архитектите в България, Съюза на архитектите в България, European Network Association и Bulgarian Studies Association, USA.

3. Представеният хабилитационен труд *Архитектурното наследство в заснемания на къщи от XIX век. Анализ и дигитализация на архив "Архитектура" на Института за изследване на изкуствата*, София, 2024, е монографично изследване, което се състои от въведение, две части (с общо шест глави), заключение, библиография, резюме на английски език и 37 фигури в текста, общо 224 страници.

Във въведението е зададена теоретичната рамка, коментирани са методите на изследване и ползваните термини.

В първата част е отделено внимание на фонд Архитектура, част от Архива на Института за изследване на изкуствата – БАН, като е коментирана структурата му, видовете носители, описана е обработката на фонда и е извършен анализ на архивните масиви. В тази първа част е представена институцията отговорна за основаването и съхраняването на архива през годините - Институт по градоустройство и архитектура (СТИГА, ИТИГА, по-късно Център по архитектурознание, присъединен към Института за изследване на

изкуствата през 2011 г.). Историята на Института по градоустройство и архитектура, а и на създаването на архива, са разгледани в широкия исторически контекст на развитие на България след 1949 г., оказал влияние както върху формирането на института, така и върху това на архива. За целта на изследването на възрожденските къщи са подбрани архитектурни заснемания създадени между 1949 и 1962 г. Значителна част от текста е посветена на осмислянето на културното архитектурно наследство в избрания период, причините за подбора на определените за заснемане къщи от XIX в. и на създаването на „големия разказ за българската къща“ (с. 91).

Във втората част е коментирана дигитализацията на архива от архитектурни заснемания и възможността, която тя предоставя за изследване и представяне на архитектурното културно наследство. Подбрани са общо пет възрожденски къщи от Сунгурларе, Берковица, Тетевен и Етрополе, които вече не съществуват. За основа на дигиталната реконструкция са ползвани архитектурните заснемания от архив Архитектура, а при възможност данните са съчетани с такива от снимки и други документи. Досегът с тези къщи във виртуална реалност е последната фаза на работата и с нея се поставя въпроса за преосмисляне на опазването, изследването и социализацията на архитектурното наследство във виртуална среда.

Заключението представя обобщение на идеите, изложени в монографията и приносите на труда.

Ще си позволя да отбележа, че повече илюстрации на реконструкциите на избраните възрожденски къщи само щяха да допринесат за пълнотата в представянето на методите и резултати от изследването.

В монографията е показано запазването на архитектурното културно наследство, съобразно научните достижения в различните периоди. През 50-те и 60-те години на XX в. то се е състояло в издирване, описание и заснемане на обектите. Тогава възрожденските къщи са документирани и са станали част от архива, като по този начин са съхранени и са се превърнали в база за следващо изследване. В днешно време, благодарение на новите технологии, културното наследство може да се запази и да се социализира вече в дигитална среда. Д. Попова развива теоретично методите на работа и после практически ги използва при архитектурни паметници от България.

Пред нас е представен един завършен монографичен труд, който ясно показва вижданията и приносите на автора по отношение на запазването на архитектурното културно наследство, най-удачната му социализация и съхраняването му за следващите поколения.

4. Димитрина Попова участва в конкурса с още 20 публикации в периодични издания и сборници и една глава от книга, отпечатани след 2015 г. Една от статиите е публикувана в реферирано и индексирано в Scopus и Web of Science издание (под № 1 в приложения Списък на публикациите в научни издания), други пет са обнародвани в реферирани в ERIH PLUS (№ 3-6, 8), а останалите – в специализирани научни издания. Повечето публикации, включени в списъка за участие в конкурса, са на български език, но шест са на английски език, което разширява аудиторията, запозната с достиженията на автора.

Една голяма част от публикациите на Д. Попова са в областта на изследване и дигитализация на архитектурното наследство (№№ 1-2, 4-5, 6, 9), в тях са разработени и

изпитани методите на работа, като с времето идеите на автора са се оформили и постепенно са придобили завършеността, която се вижда в монографията.

Тази методика е използвана и при други обекти, като при възрожденска къща от Несебър (№ 7 в приложения Списък на публикациите в научни издания) и при тракийската гробница при връх Шейновец край Свиленград (№ 3, в съавторство с Р. Стойчев).

Устройството на градовете и на обекти в градската им територия в римската епоха също са обект на научния интерес на Д. Попова (№№ 10-12, 19-20). А на по-близки до съвременното периоди от XIX-XX в. са посветени изследванията на сградата на БАН, Съдебната палата и панелните комплекси от 60-те – 80-те години на XX в. (№ 8, 13, 15-18, 21).

Посочени са цитирания както на трудовете на кандидата, открити в български и чуждестранни научни издания, така и на реализирани авторски продукти в областта на архитектурата.

Димитрина Попова е автор на монография и редица други публикации с несъмнени научни приноси. Те бележат дълготрайния научен интерес на автора към архитектурното наследство от различни периоди. Накрая ще добавя, че в текстовете ѝ не се забелязват елементи на плагиатство.

5. Д. Попова е представила научните си разработки на международни и национални конференции. Тя участва в редица научни проекти, между които такива в сферата на изследване и дигитализация на паметници на културното наследство, като *Културното наследство в архивите на Института за изследване на изкуствата: интерактивна карта на изкуствата в България към Изграждане на Център за върхови постижения Наследство БГ (2020-2022)* и *Българско културно наследство, представено във виртуални дигитални пространства от различни епохи* по ННП Българистика (2022-2025).

Димитрина Попова отговаря на изискванията към кандидатите за заемане на академичната длъжност „доцент“ съгласно чл. 24, ал. 1 от ЗРАСРБ, а също така на допълнителните изисквания на Института за изследване на изкуствата – БАН.

В заключение, като се имат предвид качествата на кандидата, гласувам положително за избора на гл. ас. д-р арх. **Димитрина Маринова Попова** на академичната длъжност „доцент“ от Научния съвет на Института за изследване на изкуствата.

София  
14. 10. 2024 г.

доц. д-р Марина Колева